

SİZ TƏK DEYİLSİNİZ!

*Fiziki imkanları məhdud
uşaqlardan sevgi və qayğımızı
əsirgəməyək*

Cəmiyyətdə elə insanlar var ki, onlara münasibət daha böyük diqqət və həssaslıq tələb edir. Qayğı və diqqətə, həssas münasibətə həmişə ehtiyacı olan fiziki imkanları məhdud qrupların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi dünya ictimaiyyətini düşündürən əsas məsələdir. Onların rehabilitasiyası, cəmiyyətə inteqrasiyası mühüm sosial vəzifələrdəndir. Bu mənada respublikamızda əlillərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edir. Azərbaycanda əhalinin 6 faizə yaxını, yəni 570 min nəfəri əlilliyi olan şəxslər və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlardır. Yer kürəsində təqribən iki milyarda yaxın insan əlilliyin doğurduğu problemlərdən əziyyət çəkir. Dövlətimiz isə əlilliyin acılarını yaşayan vətəndaşları taleyin ümidinə buraxmır, onların cəmiyyətə inteqrasiyası istiqamətində tədbirlər görür. Təsadüfi deyil ki, əlillərin ehtiyaclarını başa düşmək, onların layəqət, hüquq və rifahına ehtiramla

yanaşmaq, həmçinin məhdud imkanlı insanların siyasi, sosial və mədəni həyata cəlb edərək cəmiyyətin həyatında iştirakına nail olmaq məqsədilə dekabrın 3-ü BMT Baş Məclisi tərəfindən Beynəlxalq Əlillər Günü elan edilib.

Əlillərin cəmiyyətə inteqrasiyası, onların istedadlarının üzə çıxarılması və inkişaf etdirilməsi, əməklərinin qiymətləndirilməsi başlıca vəzifələrdəndir. Bu gün Azərbaycanda 423 minə yaxın əlil, 61 minə yaxın isə sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaq var. Əlillərin, o cümlədən sağlamlıq imkanları məhdud olan insanların sosial problemlərinin həllinə dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin hər il artırılması Azərbaycan dövlətinin bu kateqoriyadan olan insanlara diqqət və qayğısının təzahürüdür. Əlillər cəmiyyətin ən çox qayğıya ehtiyacı olan təbəqələrindən biri olduğundan onlara

qarşı diqqət mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkəmizdə əlilliyin artmasına Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin də təsiri olub. Respublikamızın ərazi bütövlüyünün müdafiəsi ilə əlaqədar döyüşlərdə 12 minə yaxın vətəndaşımız sağlamlığını itirib.

XX əsrin sonlarında öz müstəqilliyini bərpa etmiş və hüquqi-demokratik dövlət quruculuğu yolunu tutan Azərbaycan Respublikasında ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə əhalinin bütün kateqoriyalarının, o cümlədən əlilliyi olan şəxslərin hüquqlarının təmini və

müdafiəsi istiqamətində bir sıra mütərəqqi islahatlar həyata keçirilmişdir.

Müstəqil Azərbaycanda əlilliyi olan şəxslərin maddi və mənəvi tələbatlarının ödənilməsi sahəsində dövlət siyasətinin formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi işlərinə hələ ötən əsrin 90-cı illərinin ortalarında Ümummilli liderimiz tərəfindən

**2003-CÜ İL
OKTYABRIN 17-
DƏ MEHRİBAN
XANIMIN
TƏŞƏBBÜSÜ İLƏ BU
MƏKTƏB ƏSASLI
TƏMİR OLUNUB**

başlanılıb. Müstəqil dövlətin qurulmasına, möhkəmləndirilməsinə, onun uzunmüddətli inkişafına yönələn zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə yanaşı, Ulu öndər eyni zamanda əhalinin sosial müdafiyyə xüsusi ehtiyac duyan təbəqələrindən olan əlillərin yeni iqtisadi şəraitdə mənafeələrinin qorunmasını, onların sosial rifahının təmini dövlət qarşısında mühüm vəzifələrdən biri kimi müəyyən etmişdir.

Söhbət xüsusi qayğıya ehtiyacı olan insanlardan gedərkən Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti gözlərimiz önündə canlanır. Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin beynəlxalq miqyasda təbliği, maddi və qeyri-maddi irsimizin qorunması, kimsəsiz uşaqların himayəsi, qaçqın-köçkün balalarının sağlamlığı, təhsilin qayğısına qalınması, müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkən uşaqların müalicəsi... Bütün bunlar Mehriban xanım Əliyevanın nəcib amallarından, yüksək mənaəviyyətindən xəbər ve-

rir. Mehriban xanım Əliyeva Bakının Nəsimi rayonundakı 268 sayılı yardımçı məktəbə hamilik edir. Məktəbdə 500-ə yaxın əqli və fiziki cəhətdən geri qalan şagird təhsil alır. Onlardan 120 nəfəri hər gün dərs keçir, qalanları isə evlərdə təhsilə cəlb edilib. 2003-cü il oktyabrın 17-də Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə bu məktəb əsaslı təmir olunub. Bütün bayramlarda Azərbaycanın birinci xanımı uşaqları yad etməyi unutmur, həm də təkcə bayramlarda, özü də yalnız bu məktəbi yox. Mehriban xanım Əliyevanın simasında azərbaycanlı qadının, ananın uşaqlara, xüsusən əqli və fiziki cəhətdən qüsurlu, kimsəsiz uşaqlara necə mərhəmətlə yanaşdığını cəmiyyətimiz tez-tez müşahidə edir və razılıqla qarşılayır. Bu, həm də Ulu öndərimizin siyasətinin davamı deməkdir. Mehriban xanımın bu baxımdan Azərbaycan uşaqlarını,

sözün həqiqi mənasında, himayə etməsi Ümummilli liderimizin siyasətinin davamı, Heydər Əliyev irsinin təbliği deməkdir. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və ISESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva əlillərin problemlərini daim diqqətdə sax-

**VALİDEYN
HİMAYƏSİNDƏN MƏHRUM
VƏ XÜSUSİ QAYĞIYA
EHTİYACLI UŞAQLARIN
AİLƏ QAYĞISI İLƏ
ƏHƏTƏLƏNMƏSİ HEYDƏR
ƏLİYEV FONDUNUN
ƏSAS PRIORITYET
İSTİQAMƏTLƏRİNDƏNDİR**

layır. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən son illər həyata keçirilən sosial islahatlar nəticəsində əlillərin sosial müdafiəsinin hüquqi cəhətdən tənzimlənməsində mühüm irəliləyişlər əldə edilib, bu sahədə yeni istiqamətlər, prioritetlər və məqsədlər müəyyənləşdirilib.

Fondun əlilliyi olan şəxslərlə bağlı fəaliyyətinin əsas istiqamətləri onların müalicəsi və təhsil hüquqlarının reallaşdırılmasıdır.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü, diqqət və qayğısı nəticəsində bir çox əlil evləri əsaslı təmir olunub, müasir standartlara tam uyğun yeni bərpa mərkəzləri yaradılıb.

İKT-dən gözdən əlillərin istifadəsi ilə bağlı Gəncə, Naxçıvan və Yevlaxda resurs mərkəzlərinin yaradılması, Yeni Günəşli yaşayış massivində "Xüsusi qayğıya ehtiyacları uşaqlar üçün reabilitasiya mərkəzi"nin, Bakının Nizami rayonunda Daun Sindromlu Şəxslərin Reabilitasiya Mərkəzinin

inşası, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların dövlət himayəsində yaşadığı Şağın 3 sayılı və Saray 7 sayılı internat evlərinin, Bakının Nizami rayonunda "Qayğı" reabilitasiya mərkəzinin, Mərdəkan qəsəbəsində Uşaq Tibbi Reabilitasiya Xəstəxanasının, Şüvəlan qəsəbəsində beyin iflici və polimielit keçirmiş uşaqlar üçün 16 sayılı xüsusi internat məktəbinin, Xəzər rayonunun Türkan qəsəbəsində sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün 6 nömrəli respublika xüsusi internat məktəbinin yenidən qurulması Heydər Əliyev Fondunun bu sahədə həyata keçirdiyi misilsiz layihələrdir. 2007-ci ilin oktyabrında fondun təqdimatı ilə Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının Azərbaycandan 15 nəfər əlil ixtiraçısını mü-

kafatlandırması da Heydər Əliyev Fondunun məqsədyönlü fəaliyyətinin nəticəsidir.

Qeyd edək ki, valideyn himayəsindən məhrum və xüsusi qayğıya ehtiyacları uşaqların ailə qayğısı ilə

əhatələnməsi və onların təlim-tərbiyəsi, təhsili, asudə vaxtlarının səmərəli təşkili Heydər Əliyev Fondunun əsas prioritet istiqamətlərindəndir. Bununla əlaqədar Fond mütəmadi olaraq müxtəlif tədbirlər təşkil edir. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyeva uşaq evləri və internat məktəblərində olur, xüsusi qayğıya ehtiyacları uşaqlara baş çəkir, onların yüksək səviyyədə təhsil almalarında, asudə vaxtlarının səmərəli təşkilində, eləcə də gündəlik qayğılarının aradan qaldırılmasında yaxından iştirak edirlər. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva Bakının 1, 2 və 3 sayılı uşaq evlərində təlim-tərbiyə alan, eləcə də Daun Sindromlu Şəxslərin Reabilitasiya Mərkəzində müalicə alan 200-dən çox uşaqla görüşüb, onların tədbirlərində iştirak edir.

Şəxslərin informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından, kitabxana xidmətindən faydalanması məqsədilə bir çox layihələr həyata keçirilir. Onlardan biri də 2014-cü ilin dekabrında F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında gözdən əlil uşaqlar üçün açılmış dil və informasiya mərkəzidir. Layihənin məqsədi görmə qüsuru uşaqların internet şəbəkəsinə sərbəst çıxışının təmini, kitabxana saytlarında elektron kitabların oxunması təcrübəsinin öyrədilməsidir. Layihə çərçivəsində qüsuru uşaqlar kompüter texnologiyaları texnikası sahəsində bilgilərə sahiblənməklə kitabxananın imkanlarından digər uşaqlarla eyni vaxtda istifadə hüququna malik oldular. 50-yə yaxın gözdən əlil şəxs kompüter kurslarına cəlb edildi. Gözdən əlil və zəif uşaqlar səsli proqramlar vasitəsilə onlara lazım olan ədəbiyyatı oxuya bilərlər. Hazırda bu proqram vasitəsilə on minə yaxın ədəbiyyat danışan kitablar bazasında yerləşdirilib. Proqramda 21 adda kitab sifir uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Layihənin həyata keçməsi görmə qabiliyyətini itirmiş uşaqların cəmiyyətə tam və səmərəli inteqrasiyasına dəstək verdi, onların sağlam uşaqlarla davamlı ünsiyyətini təşkil edərək cəmiyyətdə mövcud olan stiqlərin aradan qaldırılmasına kömək etdi. Bəli, xüsusi qayğıya ehtiyacları insanların, xüsusilə də uşaqların təhsil almaları, ixtisaslara yiyələnmələri, bu insanlara tibbi xidmətin təşkili, məşğulluqlarının təmini, informasiyaya yiyələnmələri üçün bir neçə layihə reallaşdırılmışdır. Gözdən əlil insanların cəmiyyətə inteqrasiyası istiqamətində görülən işlər də intensiv xarakter alıb. Xüsusilə informasiya kommunikasiya texnologiyalarının bu sahədəki rolu əvəzsizdir. Kitabxanamızda açılmış mərkəzin fəaliyyəti bundan ibarət olmaqla, məqsədi ilkin kitabxanadan istifadə edən əlil uşaqlara düzgün yanaşma, psixoloji yardım etməklə onların cəmiyyətə inteqrasiyasına kömək etməkdir. Uşaqlar üçün GAZ proqramının təminatı lokallaşdırılmış, internetə çıxışın təmini və tədris-təlim proqramlarının hazırlanması, audiostudiya və kitabxananın fəaliyyəti istiqamətində daha geniş işlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Məşğələlərdə əlil insanlarla necə rəftar etmək, kompüterdən istifadə qaydaları, həmçinin Brayl şriftləri ilə yazmaq və oxumaq kimi dərslər keçirilir. Hər həftənin sonu keçiriləcək dərslər üzrə test tapşırıqları verilir və yoxlanılır.

Şəxslərin informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından, kitabxana xidmətindən faydalanması məqsədilə bir çox layihələr həyata keçirilir. Onlardan biri də 2014-cü ilin dekabrında F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında gözdən əlil uşaqlar üçün açılmış dil və informasiya mərkəzidir. Layihənin məqsədi görmə qüsuru uşaqların internet şəbəkəsinə sərbəst çıxışının təmini, kitabxana saytlarında elektron kitabların oxunması təcrübəsinin öyrədilməsidir. Layihə çərçivəsində qüsuru uşaqlar kompüter texnologiyaları texnikası sahəsində bilgilərə sahiblənməklə kitabxananın imkanlarından digər uşaqlarla eyni vaxtda istifadə hüququna malik oldular. 50-yə yaxın gözdən əlil şəxs kompüter kurslarına cəlb edildi. Gözdən əlil və zəif uşaqlar səsli proqramlar vasitəsilə onlara lazım olan ədəbiyyatı oxuya bilərlər. Hazırda bu proqram vasitəsilə on minə yaxın ədəbiyyat danışan kitablar bazasında yerləşdirilib. Proqramda 21 adda kitab sifir uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Layihənin həyata keçməsi görmə qabiliyyətini itirmiş uşaqların cəmiyyətə tam və səmərəli inteqrasiyasına dəstək verdi, onların sağlam uşaqlarla davamlı ünsiyyətini təşkil edərək cəmiyyətdə mövcud olan stiqlərin aradan qaldırılmasına kömək etdi. Bəli, xüsusi qayğıya ehtiyacları insanların, xüsusilə də uşaqların təhsil almaları, ixtisaslara yiyələnmələri, bu insanlara tibbi xidmətin təşkili, məşğulluqlarının təmini, informasiyaya yiyələnmələri üçün bir neçə layihə reallaşdırılmışdır. Gözdən əlil insanların cəmiyyətə inteqrasiyası istiqamətində görülən işlər də intensiv xarakter alıb. Xüsusilə informasiya kommunikasiya texnologiyalarının bu sahədəki rolu əvəzsizdir. Kitabxanamızda açılmış mərkəzin fəaliyyəti bundan ibarət olmaqla, məqsədi ilkin kitabxanadan istifadə edən əlil uşaqlara düzgün yanaşma, psixoloji yardım etməklə onların cəmiyyətə inteqrasiyasına kömək etməkdir. Uşaqlar üçün GAZ proqramının təminatı lokallaşdırılmış, internetə çıxışın təmini və tədris-təlim proqramlarının hazırlanması, audiostudiya və kitabxananın fəaliyyəti istiqamətində daha geniş işlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Məşğələlərdə əlil insanlarla necə rəftar etmək, kompüterdən istifadə qaydaları, həmçinin Brayl şriftləri ilə yazmaq və oxumaq kimi dərslər keçirilir. Hər həftənin sonu keçiriləcək dərslər üzrə test tapşırıqları verilir və yoxlanılır.

Həmçinin bu kursların köməyi ilə istifadəçilər Azərbaycan, rus və ingilis dillərində istənilən kitabların kompüterin yaddaşına köçürülüb oxunması, səslənməsi, dinlənilməsi bacarığına malik olurlar. Eyni zamanda musiqiyə qulaq asmaq, internetdən istifadə etmək, məktublaşmaq, 100 min səhifəlik materialı yaddaşda saxlamaq, sürətini çıxarmaq, SMS göndərmək bacarıqları əldə edirlər.

Kitabxanamız məkan olaraq bu layihənin reallaşdırılmasında öz imkanlarından yararlanmaqla görməyən uşaqların görünərlə eyni vaxtda kitabxana xidmətlərindən istifadəsinə çalışır.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının əməkdaşları 24 dekabr 2014-cü ildə Abşeron rayonu Saray qəsəbəsində yerləşən Fiziki və əqli qüsurlu uşaqlar üçün internat evində "Siz tək deyilsiniz" adlı tədbir keçirdi. Internat evində F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının dəstəyi ilə fiziki və əqli cəhətdən zəif uşaqlar üçün Kitabxananın

açılışı və təqdimatı oldu. 250 nüsxə uşaq kitabları və 50 nüsxə "Göy qurşağı" uşaq jurnalı kitabxanaya hədiyyə edildi. "Altun-Kitab" nəşriyyatının əməkdaşları da kitabxanaya "Məstanın dərsləri" seriyasından müxtəlif yaş qrupu uşaqlar üçün 39 nüsxə kitab bağışladılar.

27 yanvar 2015-ci il tarixində trening iştirakçıları Ailə və Sosial Politikalar Bakanlığı İstanbul şəhəri üzrə müdir müavini Halis Kuralay ilə birlikdə Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün 5 nömrəli internat məktəbində təcrübə keçdilər. 2015-ci il yanvarın 30-da Firidun bəy Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının əməkdaşları Şağın qəsəbəsində yerləşən 3 saylı fiziki və əqli qüsurlu uşaqlar üçün internat evində kitabxananın açılışında iştirak etmiş və 200-dən çox kitab, "Göy qurşağı" jurnalı, oyuncaqlar hədiyyə etmişdir.

Kitabxananın xidmət şöbəsi əlil uşaqlarla iş aparmaq məqsədilə İcra Hakimiyyətinin

müvafiq şöbəsinə müraciətlə onların ünvanlarını əldə etmiş və evlərdə təhsil alan uşaqlara kitabxana xidmətini həyata keçirirlər. Evlərdə onlara kitabxana xidməti göstərməklə yanaşı, kitabxanada keçirilən tədbirlərlə bağlı söhbət aparılır, kitabxanadan istifadə etmək bacarığına yiyələnmələrinə kömək göstərilir. Həmçinin kitabxananın keçirdiyi rəsm, inşa və digər müsabiqələrə onları da cəlb edirlər. Əlil uşaqların cəmiyyətə inteqrasiyası ilə əlaqədar kitaba maraq yaradılması üçün kitabxanada bazar günləri psixologiya saatları təşkil olunur. Həmçinin leykoz xəstəsi olan uşaqlarla (hər biri ilə ayrı-ayrılıqda) iş aparılır. Nağil saatları keçirilir.

Onkoloji dispanserlərdə müalicə alan uşaqlar üçün noyabrın 20-də "Ürəyimi uşaqlara verirəm" adlı aksiya reallaşdırılıb. Həmçinin lal-kar uşaqlar üçün olan xüsusi məktəbdə "Mənim öz dünyam var" adlı rəsm müsabiqəsi (20 noyabr Uşaq Hüquqların Konvensiyası günü ilə əlaqədar) baş tutub. Kitabxananın 2 saylı filialı Respublika Reabilitasiya Mərkəzində əlil uşaqlarla kitabxana dərsləri aparır, onlarda kitab oxumağa həvəs yaratmaqla yanaşı təhsil, tərbiyə və dünyagörüşlərinin formalaşdırılmasında yaxından iştirak edirlər. Onlar üçün ucadan oxu, kitab sərgiləri və rəsm müsabiqələri həyata keçirilir.

Kitabxanamızın oxu zalında Böyük Britaniyanın OXFAM şirkəti tərəfindən hədiyyə edilmiş "Danışan kitablar" audiokassetlərin kolleksiyasından gözdən zəif olanlar və kitabxanaya qrup halında gələn uşaqlar müəllimlərinin və kitabxanaçıların köməyiylə bəhrələnilirlər.

Kitabxananın elmi metodika şöbəsi tərəfindən 3 dekabr Ümumdünya Əlillər Günü ilə bağlı metodik vəsait hazırlanmış və kitabxanalara göndərilmişdir.

Ümumiyyətlə, əlillərin sağlam həyata qaytarılması yalnız ailənin, kitabxananın, hər hansı dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarının fəaliyyəti ilə məhdudlaşmamalıdır. Bu problemin həllində geniş ictimaiyyət iştirak etməli, onlara qayğı hər kəsin mənəvi borcuna çevrilməlidir. ❖

Ruhiyyə Məmmədli

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının Elmi metodika şöbəsinin müdiri